

λείας. Τὸ ἐναντίο μάλιστα, ὅσες φορὲς ἡ ἀσυλλόγιστη δημοκοπία εἶτε στὸν τύπο, εἶτε ἀπὸ τὸ κοινοβουλευτικὸ βῆμα ζήτησε νὰ φορτώσει στὴ Βασιλεία ξένες στραδοτιμονιές, ἡ πέννα μας δὲν πήρε τὸ μελάνι της ἀπὸ τὸ δημοκοπικὸ καλαμάρι, μὰ ζήτησε εἰλικρινῶς καὶ μὲ καλοσυνείδητη συζήτηση νὰ βγάλει τίς εὐτύχες ἀπὸ τὸν Ἀνεύτυνο καὶ νὰν τίς φορτώσει σὲ κείνους ποὺ τίς δημιουργήσανε.

Νομίζουμε χρέος μας νὰ μελήσουμε καὶ γιὰ τοῦτο τὸ ζήτημα τίμια καὶ πηληκαρίσεια, καθὼς πάντα μελάμε καὶ θὰ μελάμε γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

Πολλὰ ζητήματα γεννιοῦνται στὰ καυμένα τὰ κεφάλια μας ἀπὸ τὸν πόλεμο, μὰ σὰν τὸ ζήτημα τοῦ Ἀβλόνα κανένα δὲν παρουσιάζει τόσα αἰνίγματα:

— Ἀφοῦ νικήσαμε στὴ Χειμάρρα, στὴν Κορυτσά, στὴν Κλεισούρα καὶ στὸ Τεπελένι, γιατί ἐσταμάτησε ὁ στρατὸς μας καὶ δὲν προχώρησε βορειότερα γιὰ νὰ καταδιώξει τὸν πανικθόλητο καὶ ἀξιοδάκρυτο ἔχθρο καὶ νὰ φτάσει τῶν Σέρβων τὴ γραμμὴ κατοχῆς;

— Μήπως θεωροῦμε πὼς τὸ χριστιανικὸ Μπεράτι μὲ τὸν καλόκαρπό του κάμπο εἶναι ἀξεχώριστο κομμάτι ἐνὸς μελλούμενου Ἀλβανικοῦ κράτους ἢ μήπως ἔχουμε τὴ γνώμη πὼς χωρὶς τὸν Ἀβλόνα δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ Ἀλβανία;

— Καὶ τί μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ αὐθυπαρξία μᾶς Ἀλβανίας;

— Γιὰ νὰχομε ἴσυχία ἀπὸ τὰ βορειοδυτικὰ, καθὼς μᾶς τὸ ἐγγυοῦνται ἡ Αὐστρία κ' ἡ Ἰταλία;

— Μὰ ἂν παραδεχτοῦμε πὼς πρέπει, γιὰ τὸ συμφέρο μας, νὰ σχηματιστεῖ ἡ Ἀλβανία ἀρκετὰ μεγάλη, ὥστε νὰ περιλαβδαίνει Ἀβλόνα καὶ Μπεράτι, πρέπει τάχα τότε νὰ φήσουμε στὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐνὸςω διαρκεῖ ἀκόμη ὁ πόλεμος, τούρκικο στρατό;

— Εἶναι ἀραγε ἀδύνατο νὰνασυνταχτεῖ καὶ νὰβρεῖ ἀπὸ τῆς θάλασσης τὴ μεριά τροφῆς καὶ ὅπλα, (εὐγενικῆς προσφορῆς φίλων «οὐδέτερων») καὶ τοῦλάχιστο νὰ μᾶς ἐνοχλεῖ ἀδιάκοπα μὲ τὴν παρουσία του δίπλα μας;

— Μὰ κι ἂν δὲν ὑπάρχει κίντυνος τέτοιος, ποιὸς στρατιωτικὸς νόμος τῆς ταχτικῆς μᾶς ἐμποδίζει νὰ τὸν καταδιώξουμε, ἂς εἶναι ἐλεεινὸς καὶ νὰ τὸν αἰχμαλωτίσουμε ἔλον ἢ νὰ τὸνε μηδενίσουμε;

— Μὴν ὁ στρατὸς μας δὲ θέλησε νὰ προχωρήσει;
— Εἶναι δυνατὸ νὰ φανταστεῖ κανεὶς τέτοιαν ἀρνηση ἀπὸ τοὺς νικητῆς τῆς Χειμάρρας, τῆς Κορυτσᾶς, τῶν Γιαννίνων, τῆς Κλεισούρας καὶ τοῦ Τεπελενιοῦ;

— Μήπως εἶναι δύσκολος ὁ ἀνεφοδιασμός;

— Μὰ τότε γιατί νὰ μὴν καταλάβουμε τὸν Ἀβλόνα ποὺ εἶναι λιμένας;

— Μήπως ὁ νικητῆς ὁ Βασιλιάς Κωνσταντῖνος ὁ 12ος δὲ νοιώθει ἀπὸ στρατιωτικὰ ἢ ξέχασε πὼς ἐσο βρίσκει ἐχθρὸ ὅπλισμένο μπροστὰ του σὲ ἔδαφος ἐχθρικό πρέπει νὰ τὸν καταδιώχνει;

— Μήπως τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι ἐχθρικό παρὰ οὐδέτερο;

— Μήπως ἀναγνωρίσαμε τῆς Ἀλβανίας ὀρισμένα σύνορα ποὺ καμμιὰ ἀπὸ τίς παραμένεις τῆς δὲν ἔχει ὀρίσει οὔτε ἀναγνωρίσει;

— Πὼς κάναμε τότε πολεμικὸ ἀποκλεισμὸ τῶν παραλίων τῆς καὶ πὼς ἐπήραμε τόσα μέρη τῆς «Νότιας Ἀλβανίας», ἔπως ὀνομάζουμε οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ Αὐστριακοὶ τὴν Ἠπειρο;

— Μὰ ἂν κατὰ λάθος ἀποκλείσαμε παρὰλία οὐδέτερα, βέβαια καιρὸς δὲν εἶναι ἀκόμη νὰ τὸ διορθώσουμε;

— Μὰ τότε γιατί ἐξακολουθοῦν οἱ Τούρκοι νὰ παραδιδόνουν τοὺς κανόνες τοῦ πολέμου καὶ νὰ μένουν ὅπλισμένοι σὲ οὐδέτερο ἔδαφος;

— Γιατί κανένας δὲν τοὺς ἀφοπλίζει;

— Πὼς δὲν ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τὴν τάχα οὐδέτερη Ἀλβανία νὰ τοὺς ἀφοπλίσαι ἀφοῦ εἶναι δικαίωμα μας καὶ ὑποχρέωσή τῆς;

— Ἄν δὲν τὸ κάνει, πὼς δὲ θεωροῦμε τοῦτο ἐχθρική πράξη τῆς Ἀλβανίας ἐνάντια σὲ μᾶς, ἀφοῦ δικαίωμα καὶ ὑποχρέωσή μας εἶναι νὰ τὸ θεωρήσουμε ἔτσι;

— Μήπως ὑπάρχει κανένας ἄλλος κανόνας τοῦ Διεθνούς δικαίου ποὺ μᾶς ἐμποδίζει νὰ προχωρήσουμε;

— Μήπως τὸ ὑπόμνημα ποὺ ὑποβάλαμε στὸ Λονδίνο μὲ τὰ Ἠπειρωτικὰ μας σύνορα μᾶς δένει;

— Μήπως ἔχει ἀναγκαστικὴ δύναμη τὸ ὑπόμνημα τοῦτο;

— Εἶναι συνθήκη;

— Ἡ φοβούμεστε μὴν τύχει καὶ δὲ μᾶς εὔρουν ἄψογους, ἂν ἀλλάξουμε γνώμη, πιεσμένοι ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ ἀνάγκη, καὶ καταλάβουμε μέρη πέρα ἀπὸ τὴν γραμμὴ τοῦ ὑπομνήματος;

— Γιατί ἀφήσαμε τὸ φυσικὸ νότιο σύνορο τῆς Ἀλβανίας, τὴ Βοϊούσα, καὶ χαράξαμε γραμμὴ νοτιώτερὰ τῆς;

— Μὰ δὲν μπορεῖ νὰ συνέβηκε ἡ Ἰταλία νὰ μᾶς παρακάλεσε μονάχη νὰ μὴν καταλάβουμε τὸν Ἀβλόνα;

— Ἄραγε κατάληψη καὶ προσάρτηση εἶναι ἴδιες ἔννοιαι ;

— Ἡ κατάληψη δὲν εἶναι μεταβατική, προσωρινή κατάσταση καὶ ἡ προσάρτηση ὀριστική ;

— Ἄν εἶναι ἔτσι, ἂν δὲ σφέρει τῆς Ἰταλίας νὰ προσκρήσουμε τὸν Αὐλόνα καὶ τὸ Μπεράτι, δὲν μπορούμε ἄφοβα νὰ τὰ καταλάβουμε γιὰ λόγους στρατιωτικούς καὶ νὰ τὰ κατέχουμε ὕστερ διαρκέσει ὁ πόλεμος καὶ κανονιστεῖ ἡ μοιρασιά ;

— Πῶς καταλάβαμε τότε τὰ Γιάννενα καὶ τ' Ἀργυρόκαστρο, ποὺ τὰ θέλουμε γιὰ τὴν Ἀλβανία τους ;

— Πῶς οἱ Μαυροσύνιοι καὶ οἱ Σέρβοι πολιορκοῦν τὴ Σκόδρα ;

— Πῶς οἱ ἴδιοι ἐπήρανε, κι ἄς φώναζε ἡ Αὐστρία, τόσες Ἀλβανικὲς ἔχτασες καὶ λιμένες σὰν τὸ Δυρράχιο καὶ τὸν Ἄη Γιάννη τῆς Μέδουας ;

— Πῶς ἐδγήκανε οἱ Βούλγαροι στὴ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ στὴν Καλλιπολη, ἀφοῦ δὲ σκοπεύουν νὰ τὰ κρατήσουν αὐτὰ τὰ μέρη, ἐπειδὴ ξέρουνε πῶς δὲ θὰ τοὺς τᾶφήσουνε οἱ Μεγάλες Δυνάμεις ;

— Μήπως ἂν καταλάβουμε τὸν Αὐλόνα καὶ τὸ Μπεράτι, ἡ Ἰταλία παραβεῖ κάθε δίκαιο καὶ ἐπέμβει μὲ τὴ βία γιὰ νὰ μᾶς διώξει ἀπὸ κεῖ ;

— Δὲ θᾶφερνε ἡ ἔνοπλη αὐτὴ ἐπέμβαση τῆς Ἰταλίας γενικὴ ἀναστάτωση τῆς Εὐρώπης ;

— Πῶς θὰ ἔκανε τέτοιο ἐπικίνδυνο κίνημα ἡ Ἰταλία, ἀφοῦ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα ποὺ τυραγνάζει τὴν Εὐρώπη εἶναι πῶς νὰ μὴ χάσει τὴν ἰσορροπία τῆς ἡ Εὐρωπαϊκῆ εἰρήνης ;

— Μὰ κι ἂν μᾶς φοβέριζε πῶς θὰ ἔκανε ἐπέμβαση δὲν ἔχουμε καιρὸ νὰ τῆς ἀπαντήσουμε :

«Ναί, πήραμε τὸν Αὐλόνα γιὰτὶ ἦταν ἐχθρικό ἔδαφος καὶ εἶχε ἐχθρικό στρατό. Ὑποχρέωση στρατιωτικὴ καὶ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἀσφάλειά μας ἦταν νὰ τὸν καταλάβουμε. Ἄν δὲ θέλεις, δὲν τὸν κρατοῦμε ὀριστικὰ γιὰ νὰ τὸν προσκρήσουμε στὸ κράτος μας. Θέλουμε νὰ σ' εὐχαριστήσουμε καὶ θυσιάσουμε τὸν Αὐλόνα ποὺ μᾶς πονεῖ σὰν κάθε μέρος ἔπου ἔχουμε δικαίωματα ἱστορικά, ἐθνολογικά, γεωγραφικά καὶ στρατιωτικά. Πάρ' τον ὁμως. Μὰ γι' ἀντάλλαγμα τῆς θυσίας ποὺ κάνουμε γιὰ χάρη σου ἢ νὰ μᾶς ἀφήσεις τὰ νησιά μας ποὺ κατέχεις, ἀπὸ ἀνάγκη μονάχα στρατιωτικὴ ἐσύ, ἢ νὰ μᾶς ὑποστηρίξεις σὲ ἄλλες διεκδικήσές μας π. χ. στὶς Σέρρες, στὴν Κεβάλλα, στὴ Δράμα, στὸ Μοναστήρι ;

— Ἡ φοβούμαστε μὴν τύχει καὶ ἡ κοινὴ γνώμη τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Εὐρώπης περὶ πῶς δὲν εἴμαστε συνετοὶ οὔτε μεγάλοι ἄντρες ;

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἡ παλιὰ ζωῆμας, λείει ὁ ποιητὴς Παλαμάς, σφραγίστηκε μὲ τοῦ Βασιλιᾶ μας τὸ αἷμα. Σὲ καινούρια ζωὴ μπαίνουμε πιά. Καὶ τὰ σημάδια τῆς ἀρχινήσανε κιόλας νὰ θαμποφαίνονται. Ἐνα σημάδι σημαντικό καὶ τὰ δυὸ γράμματα ποῦχουμε μπροστά μας. Γραμμένα καὶ τὰ δυὸ στὴ δημοτικὴ καὶ γραμμένα— αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό— ἀπὸ ἀνώτερους στρατιωτικούς.

Τὸ ἕνα γράμμα δημοσιεύτηκε στὴ «Νέα Ἡμέρα» (10 Μαρτίου 1913, σελ. 5, στήλ. 1) καὶ εἶναι τὸ ἀκόλουθο :

Θεσσαλονίκη, τῆ 6ῃ Μαρτίου 1913

Ἄξιότιμε κ. Διευθυντά,

Αὐτὸς ὁ πόλεμος, ὁ τόσο δοξασμένος, ἐστόλισε τῆς ἐλευθερίας τὸν ἅγιο βωμὸ μὲ πολλὰ μαργαριτάρια. Μὰ τὸ πειδὸ μεγάλο μαργαριτάρι, τὸ πειδὸ σιλπνὸ διαμάντι, ποῦ στολιζει τὸν ἱερὸ αὐτὸ βωμὸ, εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ λατρευμένου Βασιλιᾶ μας, ποῦ μὲ τόση αὐτοθυσία τὴν προσέφερε γιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴ δόξα τῆς μεγάλης μας Ἑλλάδος.

Ἐπέρασε καὶ αὐτὸς σὰν ταπεινὸς στρατιωτικὸς τοὺς ἴδιους κόπους, τὲς ἴδιες κακοτυχίες, ἔτρεξεν ὅλης τῆς Μακεδονίας τὰ αἱματοβαμμένα μονοπάτια, χαίρετσε μὲ τὴ σειρά τὴ γαλανὴ σημαία μας σ' ὅλα τὰ χωριά καὶ τὲς πόλεις ποῦ τὴν ἔστησε τῶν ἀγαπημένων του παιδιῶν ἢ λεβεντιᾶ.

Κι' ὅταν λόγοι ἔθνικοι μεγάλοι τὸν ἠνάγκασαν νὰ μείνῃ στὴ Θεσσαλονίκη, θέλησε νὰ σκορπίσῃ κ' ἐκεῖ ἄφθονο τὸ χαμόγελο μὲ τὸ ὁποῖο ἐγνώριζε νὰ δεσμεύῃ σὲ ἀληθινὴ λατρεία τοῦ λαοῦ του τὲς καρδιές.

Κάθε μέρα πρωτὶ καὶ βράδυ μόνος ἀπλοῖκᾶ ντυμένος, αὐτὸς ὁ Βασιλιᾶς μας, τριγύριζε στοὺς δρόμους, μιλοῦσε μὲ ὅλους καὶ μ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ παιδάκια, καὶ ποτὲ δὲν ἔδωσε προσοχὴ στοὺς κινδύνους, ποὺ μπορούσε νὰ συναντήσῃ μέσα σὲ μιὰ πόλη, ποῦ τόσες κλείει φυλὲς καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου ἀκόμα δὲν εἶχε στερεωθῆ. Ἐξωτερικένε ἔτσι τὴν ἀγάπη ποῦ νοιάθει ἡ γλυκεῖα πατρίδα μας γιὰ ὅλους ἐκείνους, ποὺ ζοῦν στοὺς κόλπους τῆς, καὶ τὸ χαμόγελό του ἐκεῖνο τὸ γνωστὸ ἦταν μιὰ ὑπόσχεση πῶς ὅλοι ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του θὰ ζοῦσαν εὐτυχισμένα.

Ὅλη του αὐτὴ ἡ καλωσύνη κ' ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν πατρίδα ἦταν ἡ αἰτία τῆς μεγάλης συμφορᾶς.

Δὲν νομίζετε λοιπὸν καὶ σεῖς μαζί μου ὅτι στὸν κατάλογο τῶν πεσόντων ἡρώων τοῦ πολέμου, πρῶτο μὲ χρυσᾶ γράμματι πρέπει νὰ γραφῆ τοῦ Βασιλιᾶ μας τὸ σεπτὸ ὄνομα ;

Ὁ πόλεμος δὲν ἦταν ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του,